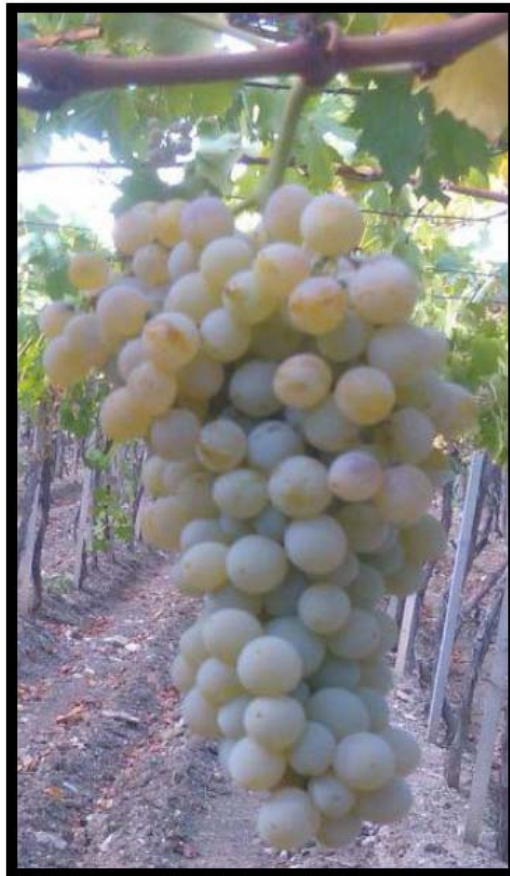

ЕЛАБОРАТ ЗА ОЗНАКА ЗА ПОТЕКЛО

„БЕЛО ЗИМСКО“

ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДСТВО ТРГОВИЈА, УСЛУГИ И ОТКУП
НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИ АГРОФРУКТУС ДООЕЛ
СТРУМИЦА

УЛ. АГРОБЕРЗА БР.5 СТРУМИЦА

Тел: 078 256 682

e-mail: mitko.kosturanov@agrofructus.mk

Октомври 2012

Содржина

а) Назив на земјоделскиот или прехранбениот производ (за кој се бара регистрација за ознака).....	2
б) Видот на ознаката за која се бара регистрација (да се обележи со X).....	2
в) Назив на групата на производители која го поднесува барањето.....	2
г) Податоци за производот.....	3
г.1 Категорија на производот.....	3
г.2 Опис на земјоделски или прехранбени производи: (физички, хемиски, микробиолошки или органолептички карактеристики)	3
г.3 Опис на суровинскиот материјал (физички, хемиски, микробиолошки или органолептички карактеристики)	4
г.4 Опис на методот и фазите на производство кои се одвиваат во одредено географско подрачје	4
г.5 Опис на посебните методи на производство кои се однесуваат на сечење, мелење, пакување, означување и сл	10
д) Докази.....	12
ѓ) Дефинирање на географското подрачје	13
е) Поврзаност на производот со географското подрачје.....	16
е.1 Карактеристики на географското подрачје.....	16
е.2 Карактеристики на производот од географското подрачје.....	23
е.3 Врската помеѓу одредено географското подрачје и карактеристики на производот, за ознака на потекло	26
е.4 Врската помеѓу одредено географското подрачје и карактеристики на производот, за географска ознака	26
ж) Назив и адреса на овластените тела кои ја верифицираат соодветноста на производот со елаборатот	26
Литература	27
Прилози.....	28

Елаборат кој е содржан во барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака

а) Назив на земјоделскиот или прехранбениот производ (за кој се бара регистрација за ознака):

БЕЛО ЗИМСКО

б) Видот на ознаката за која се бара регистрација

Ознака за потекло

Географска ознака

в) Назив на групата на производители која го поднесува барањето:

АГРОФРУКТУС ДОО ВАЛАНДОВО

Никола Карев бр.6

Валандово, Р. Македонија

Агроберза 5, 2400 Струмица, Р. Македонија

Тел: + 389 34 336 511; +389 34 383 886

Факс: + 389 34 383 884

e-mail: marjan.kostadinov@agrofructus.mk

e-mail: marjankostadinov@hotmail.com

web: www.agrofructus.hr

Фирмата е формирана 2008 година со седиште во Валандово. Во 2011 година е изграден нов најмодерен откупно дистрибутивен центар со седиште во Струмица. Има 150 вработени, но во зависност од потребните во тековната година тој број се зголемува и достигнува и до 250.

Во досегашното работење, за петгодишниот период, фирмата е во постојан развој и остварува годишен обрт од 10 милиони евра.

Со изградбата на нов објект во Струмица, се создадени услови за откуп на поголема количина на свежо овошје и зеленчук како и нивно пакување и испорака на странските пазари.

Независно од регионот од каде се откупува, свежиот зеленчук се транспортира до откупно дистрибутивните центри во Валандово и Струмица, каде се калибрира (класира), пакува во соодвентата амбалажа со стандарди, а која е во договор со клиентите. Најголем дел од откупените производи се извезуваат на соседните пазари во Србија и Хрватска, а одредни производи (краставици, патлициани и др.) се пласираат и во Словенија, Шведска, Литванија и Русија.

Агрофруктус склучува кооперантски довори со производителите на кои им обезбедува семе и семенски материјал, ѓубриња, заштитини сретства како и стручна помош за навремено и ефикасно применување на сите агротехнички мерки во насока на добивање поквалитетно производство кое е конкурентно на странските пазари.

Агрофруктус, грозјето од сортата Бело зимско го откупува од производните плантажи само од Гевгелиско-валандовското виногорје од познати производители (кооперанти). Откупот се врши во откупно дистрибутивниот центар Валандово, каде што се пакува и складира во разладните комори.

Агрофруктус, годишно откупува околу 200 t грозје од сортата Бело зимско. Тенденција е зголемување на овие количини преку подигнување на нови насади од сортата Бело зимско на база кооперантски односи. Контролата на производството ќе биде од страна на Агрофруктус. Насадите ќе бидат модернизирани (системи на одгледување, потпорни конструкции, системи за наводнување и др.) се со цел добивање на поголеми приноси и квалитетно односно конкурентно грозје.

Откупно дистрибутивниот центар Валандово, располага со разладни комори со капацитет од 360 t и можност за зголемување на откупот на грозје од сортата Бело зимско.

Грозјето се извезува на пазарите во соседна Србија и Хрватска, бидејќи е последна сорта на грозје која може да се понуди на пазарот во ноември а и покасно односно до март месец. Основна дејност на фирмата Агрофруктус е откуп и продажба на свежо овошје и зеленчук.

г) Податоци за производот:

г.1 Категорија на производот:

Овошја, зеленчук и житарици, свежи или преработени

г.2 Опис на земјоделски или прехранбени производи: (физички, хемиски, микробиолошки или органолептички карактеристики)

Грозјето од сортата Бело зимско кое се откупува од фирмата **АГРОФРУКТУС ДОО ВАЛАНДОВО**, потекнува од Гевгелиско-валандовското виногорје. Бербата на грозјето од сортата Бело зимско започнува во почетокот на месец октомври и може да трае најкасно до почеток на месец ноември. Грозјето што се откупува од познати производители ги задоволува следните критериуми за квалитет:

I КЛАСА

Гроздот е со маса над 150 g и доволен број на зрна

Гроздот е со долгнавеста форма карактеристична за сортата и областа во која се одгледува односно Гевгелиско-валандовското виногорје

Зрната се со златно жолта боја и воедначена големина. Треба да се цврсти и цврсто прикачени за дршкиската и преку неа за гроздинката во гроздот.

Содржината на шеќер е од 16-22⁰ Brix

Неприфатливи појави за квалитет од I класа:

- црни шари во вид на пајажина;
- темно жолта боја на покожицата-оштетување од сонце;
- црни флеку, механички повреди на зрно
- темнокафеава до црна обоеност на дршката

II КЛАСА

Гроздот е со маса од 100 – 150 g и доволен број на зрна

Гроздот е краток и широк (разгранет) со разретчени зрна, отстапки од карактеристичната форма на гроздот за областа во која се одгледува односно Гевгелиско – валандовското виногорје.

Зрната се доволно цврсти и доволно прикачени за дршкичката и преку неа за гроздинката во гроздот.

Содржината на шеќер е од 16-22⁰ Brix

Отстапки кои се прифатливи за квалитет од II класа

- Недостаток во обликот на гроздот
- Недостаток во бојата на зрната
- Мали недостатоци во однос на бојата на покожицата предизвикани од сончевите зраци
- Мали деформитети (пригмечени) во формата на зрната

г.3 Опис на суровинскиот материјал (физички, хемиски, микробиолошки или органолептички карактеристики)

Неприменливо

г.4 Опис на методот и фазите на производство кои се одвиваат во одредено географско подрачје:

За квалитетен род на виновата лоза, потребено е да се изврши правилен избор на сорта или клон, систем на одгледување, соодветен начин на резидба за постигнување на редовни и квалитетни приноси.

Секој неправилен чекор при изборот на системот на одгледување, начинот на резидба се одразува врз приносот и квалитетот на грозјето, неговата динамика на зреење и рентабилноста на насадот.

Бело зимско како сорта е застапена во Гевгелиско-валандовското виногорје, а насадите се на одрина со високо стебло и соодветна потпорна конструкција. Бидејќи најголем дел од насадите од сортата Бело зимско се постари од 20 години, растојанието помеѓу лозите во редот е 1.5-1.7m., а додека меѓуредовото растојание е просечно 2.8-3 m. Поновите системи на одгледување се нешто поразлични од постарите, каде растојанието помеѓу лозите е 1.2-1.4m, и на тој начин има повеќе лози на единица површина односно хектар, а со тоа и се добива поголем принос, а се подобрува и квалитетот на грозјето и виното.

Слика 1. Одрина - систем на одгледување на Бело зимско во насадите во Валандовско

Најчесто кај бело зимско се применува долга резидба и на една лоза се оставаат во просек од 52 до 54 окца распоредени на 4 лака со по 10 окца и 4 кондири со по 2-3 окца за замена. Со ова оптеретување би се добил принос од 15-17.000 kg/ha.

Квалитетот и квантитетот на грозјето, а со тоа и можноста за чување во разладни капацитети, зависат од одгледувањето на виновата лоза и примената на соодветни агротехнички и ампелотехнички мерки.

Основни агротехнички мерки кои се применуваат во одгледувањето на насадите од сортата Бело зимско се:

Обработка на почвата

Со обработка на почвата се создаваат поволни услови за раст и развој на кореновиот систем и на целата лоза што пак влијае за добар развој на вегетацијата и добивање на квалитетен род. Исто така се подобруваат физичките, хемиските и микробиолошките особини на почвата, кое пак овозможува непречен проток на вода, хранливи материи и воздухот до кореновиот систем. Се уништуваат голем дел од плевелите, штетниците. Се изведуваат три обработки на почвата и тоа пролетна, летна и есенска.

Пролетната обработка се изведува на пролет се до почетокот на вегетацијата. Се изведува на длабочина на 15-20 см. со цел ситнење на површинскиот слој на почвата, уништување на плевелите и подобрување на аерацијата на површинскиот слој.

Летната обработка се изведува во текот на вегетацијата почнувајќи од месец мај на длабочина од 10 -12см., со што се ситни површинскиот слој, се

прекинуваат плитките жили во кои се задржува влагата, почвата се аерира и се уништуват плевелите.

Есенската обработка се врши на длабочина од 30-35cm. Со тоа се постигнува растресит почвен слој кој ќе задрже добар дел од влагата од есенските и зимските дождови и која кореновиот систем ќе ја користи во наредниот вегетациски период.

Лозови подлоги

Познавањето на почвата е од голема важност при избор како на подлогите така и на сортите винова лоза.

После 1860 год. кога во Европа е донесена филоксерата која уништува голем дел од лозовите насади во Франција, Германија, Италија, воведено е калемењето како задолжителна мерка за борба против филоксерата и на лозовите подлоги им се дава повеќе внимание. Лозовите подлоги го свртеа вниманието по сознанието дека не се само биолошки метод за борба против филоксерата туку и фактор кој влијае врз агробиолошките и технолошките особини на сортите. Затоа грешка направена при изборот на лозовите подлоги не може да се корегира до крајот на животот на лозата.

Основните карактеристики на лозовата подлога се:

- *отпорност на филоксерата;*
- *добар афинитет со сортите од културната лоза;*
- *адаптивност-прилагодување кон различните климатски и почвени услови;*
- *добро да се ожилува;*
- *компатибилност и добар афинитет со сортите од културната лоза (Vitis Vinifera L.);*
- *позитивно влијние врз агробиолошките и технолошките својства на калемениите сорти од културната лоза (Vitis Vinifera L.);*
- *здравствено безбедни-незаразени од вируси кои се преносители на голем број заболувања.*

Од сето ова изнесено битна е издржливоста на подлогата на јужни, топли и сушни климатски подрачја, почви со висока содржина на варовник. Осетливоста на вар се манифестира со појавата на хлороза, намален принос и квалитет како и намалување на животниот век на лозата. За појавата на хлорозата важни се два фактора и тоа: содржината на физиолошки активна вар во почвата и индексот на склоност на подлогите на појавата на хлороза односно т.н. индекс на хлоризирани сили (IPC според Juste и Pouget). Хлорозата најчесто се јавува како резултат на железо и поголема количина на физиолошки активна вар во почвениот раствор.

При изборот на лозни подлоги треба да се имаат во предвид следниве услови:

- Почвениот тип, неговиот физичко-хемиски состав и содржината на карбонати.
- Климатските услови на локалитетот, со анализа на врнежите и температурната сума
- Агробиолошките карактеристики на сортите кои се калемат; бујноста, родноста, времето на созревање и сл.

Во лозовите насади од сортата Бело зимско над 90% е застапена подлогата *Rupestris du lot*.

Rupestris du lot

Има повеќе синоними како *Rupestris Monticola*, *Rupestris Saint Georges* (Калифорнија), *Монтикола* (Бугарија) и др. Застапена е во постари насади, воглавном во јужните реони на Франција, Португалија, Бугарија, Грција и др. лозарски земји. Кај нас ја има во стари лозови насади на варовити почви.

Зрел ластар: Има средно долги интернодии со многу изразени коленца. По целата должина е со нееднаква дебелина. Во основата е дебел, а кон врвот е се потенок. Достигнува должина до 5m, а се искористуваат само 3-4m. Средно приносна е и од 1ha се добиваат 80 000 резници од прва класа. Попречниот пресек е со неправилна форма и тесна срцевина. Кората е со изразени ребра. Дрвото е тврдо и се јавуваат потешкотии при калемењето.

Цвет: Морфолошки и функционално машки цвет.

Корен: Силно развиен со дебели и месести жили. Продира длабоко во почвата. Се развива вертикално и продира во длабоките почвени слоеви. Има геотропичен агол од 20° и одговараат сиромашни, песокливо-каменести и суви плитки почви.

Бујност: Лозата е бујна, и влијае на зголемување на бујноста на питомената сорта. Лозата се развива како грмушка со голем број на ластари.

Должина на вегетационен период: Има долг вегетационен период. Вегетацијата трае долго, го пролонгира зреењето на грозјето. На неа се калемат бујни и касни сорти.

Способност за ожилување: Има висок степен на ожилување на резниците и добра компатибилност со сортите од домашната лоза. Процентот на ожилени резници достигнува дури до 90% и се добиваат 60-70% првокласни калемки. Во насад на калемени лози од подлогата се развиваат многу странични изданци кои се одстрануваат уште рано на пролет, во спротивно може да дојде до сушење на лозата.

Отпорност: Има висока отпорност на коренова филоксера, а осетлива е кон нематоди и габни заболувања. Се одликува со слаба толерантност на варовник во почвата и тоа до 20% вкупна и 15% физиолошки активна вар. Има низок степен на толерантност кон хлороза и соли во почвата.

Општа оценка: Поради големата бујност, големиот број на филизи, се одгледува на поединечна конструкција или пирамидални поставени во вид на кров. Почесто се врши филизење, за да не дојде до прераснување и правење на поголеми рани по должина на ластарите.

Табела бр.1. Површини од сортата Бело зимско во Гевгелиско –валандовското виногорје

Ред.број	Сопственост	Површини (ha)
1.	Правни лица	100.34
2.	Физички лица	86.52
	В к у п н о:	186.86

Ѓубрење на виновата лоза

Ѓубрењето како агротехничка мерка се применува со цел да се добие поквалитетен и поголем принос со висока содржина на шеќер во грозјето. Пред операцијата ѓубрење пожелно е да се утврди составот на почвата и да се пристапи кон примена на соодветните био елементи кои се во помали количини застапени. Најчесто се применуваат ѓубриња со азот, фосфор и калиум, но понекогаш се јавува недостаток од микро елементите на Fe, Mg, Zn кои може да влијаат на намалување на квалитетот и квантитетот на грозјето. Потребно е да се има во предвид влажноста и наводнувањето за побрзо растварање на ѓубривата. За подобрување на структурата на почвата пожелно е на секои 3 години да се користи арско ѓубре.

Резидба

Кај виновата лоза се врши резидба на зрело и резидба на зелено. Резидбата на зрело се врши во периодот на мирување па се до почетокот на вегетацијата односно до фенофазата солзење. Се одстрануваат сите неродни ластари, а се оставаат одреден број на родни окца. Бројот на окца по лоза ќе зависи од планираниот принос. Кај сортата Бело зимско со резидбата на зрело се оставаат по четири (4) лака со по десет (10) окца и четири (4) кондири со по 2-3 окца за замена, или вкупно по лоза 52 до 54 окца.

Со летната резидба се врши корекција на резидбата од зрело и затоа е позната уште и како дополнителна резидба. Со неа се регулира и зголемува приносот на грозјето, а се подобрува квалитетот на родот.

Со резидба на зелено се започнува после прецветување и се врши филизење односно одстранување на основните листови и одстранување на неродните ластари. Потоа се одстрануваат малите и недоволно оплодени гроздови така што во просек на еден ластар се оставаат по 1,5 максимално до 2 грозда се со цел да се добијат гроздови со добар квалитет и тоа: добивање гроздови со карактеристична форма за сортата, израмнета големина на сите гроздови и сите зрна во гроздот.

Во периодот од прошарок, се врши дефолијација односно одстранување на лисната маса во висина на гроздовите се со цел грозјето целосно да созрее и покожицата ја добие карактеристичната боја за сортата.

Наводнување

Водата е главен двигател за растот и развојот на растенијата, бидејќи без неа не би можеле да се одвиваат основните закони на природата на растенијата, а тоа е фотосинтезата. Поради недоволната количина на врнежи во Гевгелиско-валандовското виногорје на лозовите насади имаат потреба од наводнување за квалитетен и здрав род, богат со киселини, шеќер, минерали, аромати и т.н. Честите врнежи кои паѓаат во пролет и лето се мала количина на вода, затоа

лозарите се принудени да поставуваат системи за наводнување капка – по капка, преку кое може и да се губрат со течни ѓубрива. Се применуваат различни системи за наводнување, а најчесто со поливање по бразди кој може да се применува во рамни и слабо наклонети терени. Сите производители од село Фурка немаат наводнување. Виновата лоза најголема потрошувачка има во фазата на пораст на зрното кога троши и до 50 % од вкупната вода која и е потребна.

Заштита од болести, штетници и плевели

Виновата лоза честопати страда од криптогамските болести кои може да и предизвикаат голема штета, а со тоа и намалување на приносот и слаб квалитет на грозјето. Бело зимското е средно отпорна на пламеница, пепелница, а поотпорна е на сиво гниење. Во наши услови честа е појавата на следниве болести:

*Пламеница *Plasmopara viticola**

Пламеницата е габично заболување на виновата лоза, која најчесто ги напаѓа зелените делови, младите ластари, цветовите, листот и зрната кои може да бидат нападнати од оплодувањето до прошарокот. За заштита од оваа болест се применуваат фунгициди и тоа, органски, системични, бакарни, со кои мора навреме да се реагира за да се заштити родот.

*Пепелница *Uncinula necator**

Пепелницата е габично заболување, кое често се појавува при неадекватна агротехника, предходна слаба заштита и т.н. Најчесто во касна пролет или во лето кога има висока испарливост од почвата, поголеми температурни колебања во текот на деноноќието и бујни насади се причина за појава на пепелницата. На некои локалитети можно е грозјето да го зафати и сивото гниење. За превенција од оваа болест се користат контактни фунгициди, а најчеста е примената на 2 % сулфур во прав со запрашување или пак растворливи препарати на база на сулфур.

*Сиво гниење *Botritis cinerea**

При влажни временски услови, испарувања, бујни и збиени гроздови, заболените зрна од пепелница или од гроздов молец, ги зафаќа сивото гниење кое ги напаѓа зрната веднаш по прошарокот. Штетата од сивото гниење е најголема во фазата на зреење на грозјето кога заразата се шири кон целиот грозд. Кај побујните сорти и посетливи се препорачува и дефолијација на листови и ластари во околината на гроздовите. Превентивната заштита се врши со ботрицидни средства. Гроздови зафатени со оваа болест тешко дека ќе може да се пакуваат за во ладилник, затоа е потребна навремена и квалитетна заштита.

*Екскориоза *Phomopsis viticola**

Оваа болест е уште позната и како *Phomopsis* или *dead-arm*, која вообичаено се јавува во раните фази во пролет. На зелените ластари се манифестира во вид на ситни кафеави дамки кои за брзо време поцрнуваат и се шират на листот, плодот и гроздинката која пука и гроздовите паѓаат. Лечењето и сузбивањето од оваа болест е тешко и скоро невозможно, затоа што ја има во зрелите ластари кои при резидба најчесто ја пренесуваат инфекцијата и така за брзо време може целиот насад да се заразе. При кроење пожелно е да се запалат сите заразени ластари и вегетативни делови за да не се шири болеста и понатаму. Најчесто за нејзино сузбивање се врши зимско прскање пред почеток на вегетацијата со 2-3 % бордовска чорба.

Најголем непријател на виновата лоза е *гроздовиот молец* кој може да биде сив (*Lobesia botrana*) кој има три генерации и жолт (*Euprecilia ambigua*) кој

има две генерации. За добра заштита потребно е да се следи летот на молецот со поставување на феромони или со светлосни мамци. Најдобра заштита се постигнува кога првата генерација ќе биде навреме сузбиена. За превенција од овој инсект се користат контактни и системични инсектициди.

За сузбивање на *плевелите* не е потребно да има само добра обработка на почвата, туку потребно е и интервенција со третирање на меѓулозниот простор со хербициди. Плевелите често пати се причинители за трошење на влагата и хранливите материи кои се наменети за лозата, како и размножување на многу штетни инсекти кои ги напаѓаат вегетативните делови на виновата лоза.

г.5 Опис на посебните методи на производство кои се однесуваат на сечење, мелење, пакување, означување и сл:

Собраното и класирано грозје се пакува во дрвени гајби со маса од 8 kg, во класично пакување во дрвена гајба – едноредно (Слика 2), како и поделба во самата гајба со помош на сунѓерчиња – гајба со прегради (Слика 3). Пред да се спакува грозјето со помош на сунѓерчиња гајбата се дели на четири дела со цел да се избегне оштетување при транспорт и манипулација. Димензиите на гајбата изнесуваат 500x300x150 mm. Од сите страни на гајбата внатрешната страна се обмотува со картонска етикета на која е испринтано логото на Агрофруктус. Гајбите се редат на палета и тоа 9 реда по 12 гајби во висина (96 гајби на палета) односно околу 780 – 790 кг. Вака наредените палети се обмотуваат со стреч фолија на која се става извозна декларација на која се испишува називот на производот, година на бербата, земја на потекло, сортата, класата, назив на извозникот, назив на увозникот, бруто и нето маса (Прилог 3).

По пакувањето веднаш се палетира и се складира во ладилните комори на температура од -1°C и релативна влажност на воздухот од 95% (Слика 4).

Слика 2. Пакување во гајба-едноредно

Слика 3. Пакување во гајба со прегради

Слика 4. Палетирање и складирање во ладилник

д) Докази:

Пред почетокот на бербата секој индивидуален производител се посетува од страна на одговорното лице за откуп од фирмата АГРОФРУКТУС. На самиот лозов насад тој го утврдува квалитетот на грозјето и дава одобрение на производителот за да започне со бербата. На денот на бербата откупувачот на грозјето-фирмата АГРОФРУКТУС ДОО ВАЛАНДОВО го организира откупот на тој начин што на местата одредени за откуп на грозјето организира возило за транспорт и амбалажа (дрвени или пластични гајби) и материјал за пакување (етикети и др.) доставува на откупните пунктови. Индивидуалните производители ги подигнуваат материјалите за пакување и набраното грозје го пакуваат и доставуваат до откупните пунктови за да се транспортира до ладилникот на АГРОФРУКТУС. Видот на амбалажата во која ќе биде пакувано грозјето го одредува откупувачот (АГРОФРУКТУС ДОО ВАЛАНДОВО).

Спакуваното грозје во пластични или дрвени гајби се транспортира до откупниот центар. Пред да се изврши прием на грозјето се врши оценка на квалитетот и тоа по однос на големината и формата на гроздот, бојата на зрното и дршката како и по однос на содржината на шеќер согласно дадените критериуми односно според Правилник за минимални стандарди за квалитет на овошје и зеленчук наменети за праработка и специфични пазарни стандарди за квалитет на свежо овошје и зеленчук наменети за консумација (Службен весник бр. 91 од 6 јули 2011 година) . Грозјето се класира во прва и втора класа и се врши откуп само на грозјето класирано во прва класа додека пак грозјето класирано во втора класа се враќа на производителот.

Класираното грозје од прва класа спакувано во дрвени гајби од секој производител посебно се палетира и мери. По мерењето на секоја индивидуална палета се става палетна декларација на која стои добавувачот, датумот на влез, бруто, нето и тара маса на палетата (од бруто масата се одбива масата на гајбите и палетата), артикл, шифра на добавувачот (Прилог 4). Потоа се пополнува Записник за прием на робата квалитативен (Прилог 5). По мерењето грозјето спакувано групно на палети се внесува во комора за брзо ладење со цел колку што е можно побрзо да се намали температурата на грозјето до -1°C . Во оваа комора грозјето останува до 48 часа. По ова палетираното грозје се пренесува во комора за складирање со контролирана температура и влажност каде грозјето останува се до негова продажба. Со цел да се зачува квалитетот, грозјето во коморите за складирање се чува на температура од -1°C и релативна влажност од 95 %. За време на складирањето се врши контролирана фумигација на грозјето со SO_2 со 100 ppm/час на секои 7-10 дена се до крајот на неговото складирање. При тоа се внимава да содржината на SO_2 во грозјето не надминува 10 ppm/kg грозје.

Складирањето на грозјето од сортата Бело зимско во вакви услови може да се одвива најмногу од 4-5 месеци. Пред испорака палетирано грозје се проверува и прередува доколку има потреба, повторно се мери, се вади палетната декларација од приемот и се става нова извозна палетна декларација. На извозната декларација се испишува називот на производот, година на бербата, земја на потекло, сортата, класата, назив на извозникот, назив на увозникот, бруто и нето маса. Исто така на секоја гајба грозје се става индивидуална декларација на која се напишани името на производот, година на бербата, земја на потекло, сортата, класата, име на извозникот и име на увозникот. Вака подготвените палети се

товарат во камиони со ладни комори. Грозјето се транспортира на температура од -1°C.

Класираното грозје од прва класа спакувано во **пластични гајби** од секој производител посебно се палетира и мери. По мерењето на секоја индивидуална палета се става палетна декларација на која стои добавувачот, датумот на влез, бруто, нето и тара маса на палетата (од бруто масата се одбива масата на гајбите и палетата), артикл, шифра на добавувачот. Потоа се пополнува Записник за прием на робата квалитативен. По палетирањето грозјето се носи на лента за пакување каде грозјето се транспортира до местата за мерење и пакување. Грозјето се пакува во картонски кутии или дрвени гајби во кои грозјето може да биде спакувано како поединечни гроздови или групно.

ѓ) Дефинирање на географското подрачје:

Според климатските карактеристики и класификација на ЕУ, Република Македонија се смета како III-C-b зона за одгледување винова лоза. Во Република Македонија постои еден лозарски реон кој се совпаѓа со целата територија на Република Македонија. Името на географската област - на реонот е Македонија.

Основното производство е лоцирано по течението на реката Вардар со следниве виногорја: Скопско, Велешко, Тиквешко и Гевгелиско-Валандовско виногорје кое опфаќа околу 83% од вкупното производство на грозје и вино. Останати виногорја во кои се врши производство на грозје и вино со околу 17%.

Во реонот Македонија има 16 (под-региони) виногорја кои се карактеризираат со различни производствени услови и различен интензитет на производство. Имено, Гевгелиско-валандовското виногорје е област на која отпаѓа најголемиот дел од производството на грозје и вино во РМ (околу 30%). По него, следат Струмичко-Радовишкото виногорје, Скопското виногорје, Велешкото виногорје и т.н.

Класификацијата на лозарството во Република Македонија е поделена по следниве виногорја:

1. Скопско виногорје
2. Велешко виногорје
3. Тиквешко виногорје
- 4. Гевгелиско-Валандовско виногорје**
5. Струмичко-Радовишко виногорје
6. Овчеполско виногорје
7. Прилепско виногорје
8. Битолско виногорје
9. Преспанско виногорје
10. Охридско виногорје
11. Кичевско виногорје
12. Тетовско виногорје
13. Кумановско виногорје
14. Кратовско виногорје
15. Кочанско виногорје
16. Пијанечко виногорје

Слика 5. Виногорја во Р. Македонија

Гевгелиско-валандовско виногорје

Географски граници на виногорјето

Гевгелиско-валандовското виногорје ги опфаќа површините од најужниот дел на Р.Македонија по течението на реката Вардар и околината на Дојранското езеро. Во оваа виногорје спаѓаат: Гевгелиската, Валандовската (Бојмиска) и Дојранската котлина кои од сите страни се оградени со планински масиви. Од запад е Маровско-мегленската планина, на исток ограноци од Плауш, Градешките планини и Беласица. Од западната страна е Кожуф планина чии делови се простираат се до грчката граница. Дојранската котлина се простира помеѓу планините Беласица и Круша. Северната граница на виногорјето започнува од с. Старо Удово, поминува под ридот Калиуково. Потоа свртува на исток под ридот Калково се до месноста Герасимовски порој од каде пак свртува на југ се до месноста Калинка, поминува североисточно по патот Миравци-Валандово и се протега се до Деделевиот мост. Продолжува североисточно под Валандово се до патот Валандово-Струмица. Продолжува по овој пат се до раскрсницата кај француските гробишта, тука свртува на југ и прави лак кај рудникот Рабово. Од тука свртува на запад се до Сува река, ја сече реката и продолжува источно се до

месноста Дервен и од нејзината западна страна продолжува и оди источно под месноста Среден пат каде ја сече Анска река, потоа свртува на југ се до шумата Краста. Продолжува на север до месноста Под Маала. Потоа излегува на патот Валандово-Дојран. Тука границата се прекинува и продолжува се до раскрсницата Фурка-Валандово-Дојран. Од тука свртува кон исток и продолжува јужно до месноста Јаворот. Ја сече рекичката Ковагадено, оди до месноста Метал алтан, свртува на југозапад и излегува на патот Гевгелија-Дојран. Потоа оди до плантажите на Фурка по патот за Дојран, свртува на исток и поминува јужно по поројот, свртува полукружно и ги опфаќа лозовите насади во село Николич и месноста Сардика. Потоа поминува на запад под месноста Мале Ника и оди до месноста Топлец каде излегува на патот Валандово-Дојран. Продолжува кон месноста Раскрсница под Валандовски рид. Продолжува по стариот пат Солунско џаде се до Грчката граница. Продолжува на југ по граничниот појас од месноста Зафирка, каде се прекинува и поминува преку Дојрански рид се до ридот Мишино брдо. Продолжува до граничниот појас од старо село Паљурци, од тука свртува на југозапад се до караулата Селимли, поминува западно од неа и продолжува понатаму се до караулата Дубарци и поминува југозападно се до месноста Селимли. Свртува северно и се протега се до к.о. Богородица. Од тука границата се движи југозападно по автопатот Солун-Скопје, го минува автопатот и река Вардар и продолжува на граничниот појас се до месностите Маџирка и Граница. Од тука границата поминува на север преку Сува Река, по нејзината лева страна се до месноста Ракот. Потоа свртува кај Моински пат, поминува јужно од него и свртува од северната страна на село Старо Горниче. Продолжува североисточно под месноста Топлик, ја сече река Рауљ, оди под ридот Аџица, свртува североисточно и излегува на патот Гевгелија-Негорци. Продолжува по патот во северен правец и излегува под Негорските бањи. Продолжува под с.Негорци се до месноста Стари бањи. Од тука свртува на исток кај месноста Лозјански пат, продолжува на север во должина околу 2000m и излегува на автопатот Гевгелија-Скопје. Понатаму продолжува на север се по автопатот до Кованска река. Од тука свртува на запад, прави лак и ги опкружува лозовите насади од село Прдејци. Продолжува на север под месноста Стоева чука, продолжува до месностите Шути јавор и Коњаре од каде свртува кон исток покрај месноста Дула Мара и излегува на автопатот Гевгелија-Скопје. Го минува автопатот и ги пресекува ридовите Зуица, Голашец и Недин дол и продолжува се до село Смоквица. Продолжува во правец на автопатот се до месноста Гаврец, потоа го поминува ридот Мрамор, оди до месноста Градишар од каде свртува кон запад и продолжува по стариот пат Гевгелија-Скопје на север до месноста Јавор. Потоа свртува западно покрај месноста Скрдо и продолжува се до месноста Долна црква. Поминува под с.Миравци покрај месноста Вирот и продолжува на запад до ридот Бакниоко. Свртува на север покрај овој рид и поминува покрај месноста Ињиница. Продолжува на исток, се спушта до железничката пруга и продолжува се до железничка станица Миравци. Поминува покрај месноста Честа Круша и продолжува северно од пругата се до месноста Калинка. Тука свртува на исток, ја поминува река Вардар и автопатот Гевгелија-Скопје, потоа продолжува кон запад по автопатот се до месноста Над насип. Свртува кон месноста Старо Удово и се поврзува со точката од каде што почнува виногорјето. Најголем дел од лозовите насади во Гевгелиско-валандовското виногорје се лоцирани во локалитетите: Гевгелија, Валандово и Дојран.

е) Поврзаност на производот со географското подрачје:

е.1 Карактеристики на географското подрачје:

Еколошки услови

Спојот на умерено-континенталната и медитеранската клима е од голема важност за високите пролетни и летни температури, како и за ладните зими, кои ретко изненадуваат на ова подрачје. Струењето на воздухот кој го прави овој спој влијае на други метеоролошки појави како што се дожд, влага, топли и ладни струења кои се значајни за виновата лоза.

Еколошките услови своето влијание врз виновата лоза го манифестираат во текот на целиот годишен циклус, а најмногу во текот на вегетациониот период. Сите процеси на растење и развој, без оглед на нивната биолошка природа, квантитативно и по време на појавување и траење, зависат од еколошките фактори. Тоа пред сè се однесува на фотосинтезата, но и на почетокот на вегетациониот период, траењето на одделни фенофази и процеси како што се: интензитетот на образување и диференцирање на соцветијата, почетокот на периодот на мирување на зимските окца, растење и развој на вегетативните органи, цветањето и оплодувањето и процесите на созревањето на грозјето и лозата како целина.

Еколошките услови влијаат на системот на одгледувањето на виновата лоза, на видот и времето на изведувањето на одредени агротехнички и ампелотехнички мерки и мерки за заштита на виновата лоза од болести и штетници и т.н.

Климатски фактори

Гевгелиско-валандовското виногорје ги опфаќа погодните површини од Демиркаписката клисура се до границата со Р.Грција. По воздушна линија одалеченоста од Егејското море е околу 80 km. Преку долината на реката Вардар и утоката на реката Џојлија од Дојранското езеро, доаѓа медитеранското климатско влијание. Од север, по долината на реката Вардар и во Гевгелиската и Валандовската котлина и од северозапад во Дојранската котлина во зимските месеци продираат студените континентални ветрови кои доведуваат до опаѓање на температурата на воздухот. Врз климатските карактеристики во оваа виногорје влијаат и околните планини Кожуф, Беласица, Круша и Палуш.

Климата како составен дел од еколошките услови има значајна улога во развојот на виновата лоза. Потребата на лозата од одредени климатски услови е својство кое е стекнато во текот на нејзиниот долг филогенетски развој.

Секоја сорта има свои карактеристични биолошки својства диктирани пред се од нејзината генетска основа. Тие својства може да дојдат до полн израз само ако се задоволени барањата од одредени климатски услови кои најмногу и одговараат на дадената сорта. Затоа е потребно добро познавање како на биолошките карактеристики на секоја сорта така и на климатските услови во соодветното производно подрачје. Несоодветните климатски услови и честите и големи колебања на истите негативно се одразуваат врз животните процеси на виновата лоза што доведува до нерентабилно производство, а во екстремни случаи и до целосно угинување на лозата.

Климата ја сочинуваат топлина, влажноста, сончевиот сјај и ветровите или воздушните струења. Секој од овие наведени елементи има посебно влијание врз успешното одгледување на виновата лоза, квантитетот и квалитетот на грозјето.

Температурата е еден од основните фактори за успешно одгледување на виновата лоза која за својот развој бара поголема количина на топлина. Потребната топлина за успешно одгледување на лозата, од почетокот на вегетацијата рано на пролет до завршетокот на вегетацијата касно на есен се нарекува вегетациона температурна сума. Без доволна количина на топлина неможе нормално да се одвиваат процесите на: асимилација, растење, цветање, оплодување, пораст на зрната и созревање на грозјето, формирање на окцата и др.

Врнежите исто така претставуваат еден од основните фактори за успешно одгледување на виновата лоза, бидејќи со помош на водата неорганските материји се транспортираат од коренот до листовите, а создадените асимилати од листовите до коренот. Водата има големо значење за приносот и квалитетот на грозјето. Покрај количината на врнежите за лозата е важен и нивниот распоред во текот на вегетацијата. Секоја фенофаза има одредени потреби во поглед на распоредот на количината на врнежи. Силните дождови во фенофазата цветање неповолно влијаат на процесот на оплодување. Прекумерната количина на врнежи во текот на созревањето на грозјето доведува до пукање на покожицата и до појава и развој на болести кои можат значително да го намалат квалитетот на грозјето, а со тоа и на виното.

За утврдување на обезбеденоста на виновата лоза со потребните количини на вода во почвата се користи хидротермички коефициент. Вредностите на овој коефициент од 1.0 до 2.0 покажуваат поволна влажност, посебно во првата половина на вегетацијата, а вредностите од 0.5 до 0.7 покажуваат поволна влажност во фазата на созревањето на грозјето.

Влажноста на воздухот е од огромна важност за нормален развој на виновата лоза. Релативната влажност поголема од 80% предизвикува поголем тургор во зелените делови на лозата, листовите стануваат понежни и осетливи на напад од габните болести. Ако во воздухот нема доволно влага и таа падне под 40% може да дојде до силна транспирација, што повторно доведува до големи пореметувања, а во одредени случаи и до потполно сушење на лозата.

Светлосните услови обично се одредуваат според часовите на траењето на сончевиот сјај т.е осончувањето. Должината на траењето на сончевиот сјај зависи пред се од географската ширина, надморската висина, рељефот на земјиштето и степенот на облачноста.

За утврдување на потенцијалните услови за одгледување на виновата лоза, при што истовремено се поврзани температурата, осончувањето и врнежите, се пресметува биоклиматски индекс. За лозарските реони оптимална вредност на овој коефициент изнесува 10 (± 5). Вредностите над 10 означуваат поголема континенталност, а помали од 10 укажуваат на повлажна клима.

Климата зависи и од други фактори како што се: географската ширина, надморската висина, експозицијата и конфигурацијата на теренот и т.н.

Имајќи го во предвид значењето на климатските услови следниве елементи од климата се земаат во предвид: средномесечна, годишна и вегетациона температура на воздухот, вегетациона и годишна температурна сума, месечна, годишна и вегетациона сума на врнежи, како и месечна, годишна и вегетациона релативна влажност на воздухот.

ЕЛАБОРАТ ЗА ОЗНАКА ЗА ПОТЕКЛО – БЕЛО ЗИМСКО

Анализата на податоците за елементите од климата се дадени во табели, просечно за периодот 2000/2010 година.

Таб. бр. 2 Средномесечна, годишна и вегетациона температура на воздухот °C

Локалитет	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	Вег.
Валандово	3.6	5.5	8.3	12.7	18.8	23.0	25.7	25.9	21.1	15.8	10.4	6.0	14.3	21.8
Гевелија	3.2	4.9	8.3	12.5	18.7	23.2	25.7	25.5	21.2	15.2	10.3	5.4	14.5	20.3
Дојран	3.3	5.0	8.1	12.1	18.2	23.4	25.1	25.3	21.2	15.6	10.4	5.9	14.5	20.1

Со највисока средномесечна температура на воздухот од 25.9°C се одликува месец август за Валандовскиот локалитет, а Гевгелија и Дојран во месец јули со 25.7°C односно 25.1°C.

Средногодишната температура на воздухот се движи од 14.3°C во Валандово до 14.5°C во локалитетите Гевгелија и Дојран. Во текот на вегетацијата, среднодневната температура на воздухот се движи од 20.1°C во Дојран, 20.3°C во Гевгелија до 21.8°C во Валандово.

Податоците за средномесечна, годишна и вегетациона температурна сума се дадени во табела бр. 3.

Табела бр. 3 Средномесечна, годишна и вегетациона температурна сума °C

Локалитет	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	Вег.
Валандово	111	154	257	301	583	690	797	803	636	490	312	186	4.501	4.300
Гевелија	99	137	257	376	580	696	797	791	636	472	309	167	4.547	4.348
Дојран	102	140	251	363	564	672	778	784	636	484	312	183	4.468	3.782

Годишна температурна сума за анализираниот период (2000/2010), се движи од 4.468°C во Дојран, 4.501°C во Валандово до 4.547°C во Гевгелија. Со најниска годишна температурна сума од 4.468°C се одликува Дојран што е за 79°C помала во однос на Гевгелија која е и со највисока температурна сума во оваа виногорје. Во текот на вегетацијата, температурната сума се движи од 4.3°C во Валандово до 4.348°C во Гевгелија. Ова укажува дека во Гевгелиско-валандовското виногорје може нормално да созреваат доцните сорти меѓу кои е и сортата Бело зимско.

Во табела број 4 прикажани се податоците за месечни, годишни и вегетациони суми на врнежи во мм.

Табела бр. 4 Месечна, годишна и вегетациона сума на врнежи во мм

Локалитет	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	Вег.
Валандово	60	67	54	68	68	36	33	34	50	75	72	72	689	364
Гевелија	79	77	76	69	56	52	36	28	55	54	62	82	726	350
Дојран	80	69	67	60	52	36	42	30	59	66	71	72	704	345

Годишна сума на врнежи се движи во границите од 689 mm (Валандово), 704 mm Дојран до 726 mm Гевгелија. Со најмала годишна сума на врнежи се месеците јули и август во сите три локалитети.

Во текот на вегетацијата, сумата на врнежи се движи од 345 mm во Дојран, 350 mm во Гевгелија до 364 mm во Валандово, што значи дека имаме скоро иста количина на врнежи во текот на вегетацијата.

Ова укажува дека за целиот анализиран период имаме недостиг од врнежи посебно во текот на вегетацијата и потребно е задолжително наводнување на лозовите насади.

Вредностите за релативната влажност на воздухот дадени се во табела број 5.

Табела бр.5 Средномесечна, годишна и вегетациона релативна влажност на воздухот во %

Локалитет	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год	Бег
Валандово	80	77	74	68	68	66	63	64	70	75	82	82	72	68
Гевелија	79	77	76	69	66	62	56	58	65	74	82	82	70	64
Дојран	80	79	77	70	62	66	60	60	59	66	81	82	72	63

Просечната годишна вредност на релативната влажност на воздухот се движи од 70% во локалитетот Гевгелија до 72% во локалитетите Дојран и Валандово. Најниска релативна влажност на воздухот и во трите лозарски локалитети е во месец јули, а највисока релативна влажност има во месеците ноември и декември.

Поради високите летни температури влажноста на воздухот е многу ниска, што доведува да лозарите го модернизираат насадот со системите за наводнување капка по капка, за да не се одрази на квалитетот и приносот на грозјето.

Градобијност

Градот може да предизвика значајни штети на виновата лоза во текот на целиот вегетационен период, а особено од цветањето до бербата.

Во некои години градот се јавува уште во мај и јуни но најчест е во јули, а поретко во август. Во зависност од времето и појавата, јачината и интензитетот формата и големината оваа метеоролошка појава може да предизвика големи штети не само на лозарството туку и сите земјоделски култури.

Во Гевгелиско-валандовското виногорје честа е појавата на град во просек 3-4 пати годишно. Затоа на неколку локации во ова виногорје има поставено против градобијни станици кои го штитат целото подрчје од појавата на облаците кои го носат градот.

Ветрови

Ветерот е важен метеоролошки елемент кој дава основно обележје на климатските карактеристики на одредено подрачје.

Во ова виногорје се јавуваат ветровите Вардарец и Југо. Вардарецот дува од северен правец, а Југо од источен правец. Вардарецот е застапен преку целата

година, а посебно неговото влијание е изразено во зимскиот период чија максимална брзина на движење е 23 m/sek.

Вардарецот од северозападен правец дува од Серменинска и Самовилска река и се спушта низ планинските масиви на Кожуф планина. Средномесечната брзина на движење изнесува 4,5-6,5 m/sek, а максималната брзина достигнува до 27m/sek.

Југот вообичаено се јавува во текот на вегетацијата, а посебно во пролетните и есенските месеци со просечна брзина на движење од 2,5 m/sek, а максималната брзина достигнува до 13 m/sek. Ветровите кои што дуваат од другите правци се слабо изразени и немаат некое посебно значење.

При подигање на лозов насад и утврдување на правецот на редовите и разместувањето на парцелите на соодветните сорти на грозје и системот на одгледување е значајно познавањето на брзината и честината на ветровите.

Виновата лоза е топлољубиво растение затоа и нејзините вегетациони процеси се одвиваат во задоволителни температурни услови. За развој на окцата се смета дека 10°C представуваат биолошката нула на лозата. Оптимална температура за зреење е 25 до 32°C. Среднодневните температурни вредности имаат влијание врз содржината на концентрирање на шеќерот и вкупните киселини особено јаболчната и винската киселина. Многу високите температури во лето над 40°C во јули и август може да предизвикаат малаксување на лозата и дехидрирање на гроздовите.

Почвени типови

Површините под лозови насади во Гевгелиско-валандовското виногорје опфаќаат неколку почвени типови: делувијални почви, литосоли и еродирани циметни почви, кафеави шумски почви и алувијални почви-флувисол (процентуална застапеност, табела бр.8

Табела бр.6 Почвени типови во Гевгелиско-валандовското виногорје

Реден број	Почвен тип	Застапеност во %
1.	Делувијални почви	44,81
2.	Литосоли и еродирани циметни почви	21,36
3.	Кафеави шумски почви	17,94
4.	Алувијални почви-флувисол	15,89

Заедничко за сите е што нивната генеза, т.е. нивното формирање е на ист матичен супстрат, кој во најголем број е варовник и нешто патогени седименти.

Делувијални почви

Тие завземаат најголем дел од површините во Гевгелиско-валандовското виногорје. Голем дел од овој почвен тип содржи поголема количина на скелетен материјал. Овие почви се бескарбонатни, со значително ниска содржина на фосфор и азот, а содржината на калиум е на задоволително ниво, бидејќи материјалот врз кој тие се образувани потекнува од стени кои во својот состав содржат примарни минерали богати со калиум.

Литосоли и еродирани циметни почви

Нашите литосоли се дефинирани како неразвиени и слабо развиени почви со (A)-R тип на профилот, составени во голем степен од скелет со честички со остри рабови, со длабочина на солумот до 20cm, под кој се јавува компактна или раздробена стена.

Образувањето на овие почви зависи од матичните стени и од другите услови на средината. Се образуваат врз различни компактни стени (кварцни, силикатни и карбонатни). Најмногу ги има врз киселите стени: гранитите, гнајсевите, филитите, микашистите, разните шкрилци и др. Се јавуваат и врз базични и неутрални стени (андезити, андезитски бречи, габро, и др.), како и врз ултрабазични стени (перидотити и др.). Се јавуваат и врз варовници, мермери и доломити. Литосоли се образуваат во услови кога вегетацијата е слабо развиена од било која причина, бидејќи за формирање на хор. (A) е потребна само слаба акумулација на хумус. Вегетацијата може да биде составена од лишаи, мовови или слабо развиени треви со грмушки и дрвја. И човекот е значаен фактор за генезата на овие почви. Тој предизвикува силна ерозија со уништување на природниот растителен покривач на стрмните наклони. Со оваа ерозија или се однесува целиот солум или поголемиот дел од ситноземот и останува плиток скелетен детритус. Во него започнува нов процес – образување на литосол.

Профилот на литосолите се одликува со плиткост, скелетност и слаба хоризонтација. Во скелетот преовладуваат покрупните фракции и неговите честички се со остри рабови, бидејќи се образувани „in situ“.

Механичкиот состав се одликува со неколку карактеристики. Пред се, содржината на скелет во нив е висока, често и над 50%. Помалку скелет обично содржат некои литосоли врз базични стени. Втората карактеристика е мошне малото количество глина, обично под 5% во ситноземот, што се објаснува со слабото хемиско распаѓање. Во литосолите врз базични стени има малку повеќе глина, бидејќи овие стени содржат минерали што многу полесно се распаѓаат хемиски. Меѓу фракциите на ситноземот преовладува ситниот песок, па крупниот песок, а на трето место далеку заостанувајќи е правот. Од текстурните класи преовладуваат крупно-песокливите иловици.

Што се однесува до физичките својства, може да се каже дека овие почви се добро аерирани, силно водопропустливи (малку глина, доминација на крупните пори), така што во хумидни услови лесно се промиваат.

Литосолите содржат малку хумус, често под 1%. Што се однесува до содржината на карбонати, литосолите врз кисели и базични стени се бескарбонатни. Литосолите врз кисели стени, особено на поголеми надморски височини, имаат изразито кисела реакција поради процесите на дебазификација и ацидификација. И на крајот, капацитетот на атсорпцијата во литосолите врз кисели стени е низок, што се објаснува со помалата содржина на хумус и глина која е главно од каолинитен и илитен тип (доколу ја има). Тој капацитет е повисок во литосолите врз базични стени, особено на помали надморски височини каде што се формира повеќе глина во која има и монтморилонит.

Кафеави шумски почви

Тоа се почви со профил од типот A-(B)v-C (или A-(B)v-R), умерено развиени, на умерената (умерено топла и умерено ладна) и влажна (хумидна и поретко перхумидна) клима која преовладува во планинските предели. Се јавуваат под

горунова, букова и четинарска шума. Се образуваат главно врз компактни некарбонатни, т.е. кварцни и силикатни стени, а ретко врз кластични седименти.

Овие почви се лоцирани на преодот помеѓу Дојранското и Гевгелиското поле. Поради благиот наклон на површините, добар дел од шумската растителност е уништена и се подигнати лозови насади кои даваат добри приноси.

Алувијални почви (флувисол)

Од големо значење за нивните својства е супстратот. Човекот ги има силно антропогенизирано. Кога се зборува за релјефот на овие почви, треба да се каже дека тие се образувани на рамен релјеф во лаките (речните долини) и крајезерските тераси. Но тој релјеф не е сосема рамен, бидејќи често има изразит хетероген микрорелјеф. Општо земено, во депресиите влажењето е многу посилено: поплавните води подолго се задржуваат, подземните води се поплитки и подолготрајни. Во микродепресиите обично се таложат најфините честички и почвите се препокриват со нови наноси. Алувијалните, заедно со другите хидроморфни почви, ги зафаќаат најниските позиции во нашите котлини. Во алувијалните почви поради рамниот релјеф нема површинска ерозија. Водата од врнежите слабо тече по површината, бидејќи главно се влива во почвата и придонесува за нејзино влажење заедно со површинските и подземните води. Разните елементи на релјефот, овозможувајќи различен степен на хидроморфизам, предизвикуваат почеток на еволуција кон другите хидроморфни почви.

Типичните алувијални почви се јавуваат во услови кога подземните води се подлабоки, со силна осцилација, со пократкотрајно влијание и со повисока содржина на кислород.

Алувијалните почви се најраспространети покрај реките и претставуваат најплодни почви, кои постојано се обновуваат со речните наноси. Својствата на алувијалните почви зависи од наносот на реките, кој може да биде богат со вар, хумус и други биогени елементи. Алувијалните почви во Гевгелиско-валандовското виногорје се среднообезбедени со органски материи и калиум, а со незадоволителна содржина на фосфор.

Високата продуктивност на голем дел од алувијалните почви може да се објасни со следново:

► Имаат поволен механички состав, добар однос меѓу песокот и глината, што е од значење за физичките својства.

► Се одликуваат со добри физички својства: со добра стабилност на микроагрегатите, добра водопропустливост, средна водозадржливост, висок процент на физиолошки активната влага и низок коефициент на венење; имаат добро капиларно качување на водата, добар однос меѓу капиларните и некапиларните пори (добра аерација). Тоа придонесува растенијата да бидат доволно снабдени со вода и воздух, помалку да страдаат од суша во споредба со растенијата на автоморфните почви во исти климатски услови.

► Имаат и добри хемиски својства: поволна реакција без штетни екстреми, висок степен на заситеност со базични јони со доминација на атсорбираните Са-јони, добра пуферност и не содржат токсични материи.

► Се одликуваат и со поволни топографски услови. Имаат рамен релјеф, дождовната вода не тече по површината, нема ерозија. Наводнувањето и обработката и другите агротехнички мерки лесно се применуваат.

► Погодни се и хидрографските услови кои придонесуваат за подобро снабдување со вода (од подземните води по капиларен пат, од поплавите).

► Имаат длабок физиолошки активен профил и поголем волумен почва за снабдување со вода и храна.

Алувијалните почви се едни од ретките на кои со успех може да се одгледуваат голем број култури. На овие почви најмногу се застапени, ниви, бавчи, овоштарници, лозја и др.

е.2 Карактеристики на производот од географското подрачје:

Традицијата на одгледување на виновата лоза, на овие простори е позната уште од Античка Македонија, односно 13^{от} век пред Христа се одгледувала виновата лоза и се правеле разни десертни специјалитети од грозјето како вино, со посебна технологија за транспорт и заштита од расипување. Гевгелиско-валандовското виногорје изобилува со сончеви и топли денови, поволни типови на почви за успешно одгледување на скоро сите сорти винова лоза (*Vitis vinifera* L.) со различен период на зреење. Трпезните сорти на грозје добиле многу на значење во време на Отоманската империја кога почнале да се прават различни десертни и благи специјалитети само за поимотната класа на луѓе. Но традицијата на одгледување на некои сорти како што е Бело зимското останало и ден денес. За да имаат преку целата зима се до април месец луѓето од овој крај применувале свој специфичен начин на чување на грозјето. Некои го ставале во слама, некои го врзувале на конец т.н. ВИШАЛА-грозд со дел од ластарот и го закачувале на таван во простории каде има струење на воздухот и така стоело до месец март-април. Така семејствата кои имале лозови насади со оваа сорта таваните ги полнеле со вишала и тргувале со грозјето односно го продавале и на пазарите во соседните населени места. Во текот на зимата грозјето од сортата Бело зимско, заедно со сортите црвен и црн валандовски дренак биле единственото свежо овошје на трпезите за многу прослави, а и го користеле како извор на енергија (шеќер) за време на постите.

Бело зимско

Синоними: Јарама, Бел валандовски дренак, петричка есен.

Потекло: Автохтона македонска сорта која се одгледува од најстари времиња. Припаѓа на еколошко-географската група источни сорти подгрупа *Antasiatica*.

Распространетост: Најмногу ја има во јужните балкански земји: Македонија, Бугарија, делови од Грција. Во Гевгелиско-валандовското виногорје долго време беше водечка трпезна сорта, но со индродукција на нови сорти површините се намалени. На помали површини застапена е во Тиквешкото, Велешкото и Струмичкото виногорје.

Ботанички опис

Ластар: Врвот на младиот ластар е малку кукасто повиен, сјаен, гол и жолтеникаво-зелено обоен. Зрелиот ластар е тенок до средно дебел со средно долги, валчесто-цилиндрични интернодии и добро изразени коленца. Кората на зрелиот ластар е ситно ребраста, обоена жолто, а коленцата се покриени со сивкав прашец.

Лист: средно голем, петтоделен со тркалезна форма. Горните странични синуси се средно длабоки и отворени. Долните странични синуси се плитки, тешко забележливи, во вид на остар агол. Дршкиниот синус е отворен во вид на "V". Лиската е дебела, кожеста, мазна, од опачината гол, обоена бледо зелено со метален одсјај. Нервите се голи, обоени зелени. Запците се големи и остри. Лисната дршка е куса, гола обоено бледо зелено.

Цвет: Морфолошки и функционално хермафродитен.

Грозд: Голем, крилест со две до три крилца прилепени за основниот грозд. Тој е збиен до средно збиен, ретко растресит. Поставен е на куса, дебела и во основата здрвенета дршка.

Зрно: Големо, со елипсовидна издолжена форма и благо стеснување кон врвот. Лушпата е дебела, цврста, обоена зеленикавожолто и испрскана со ситни рѓести точки и прелиена со восочен пращец. Месото е цврсто, сочно со неутрален вкус.

Слика 6. Грозд

Агробиолошки карактеристики

Зрее во IV епоха. Во Гевгелиско-валандовското виногорје зрее во средина на месец октомври. Нормално созрева одгледувана на јужна експозиција и во Тиквешкото, Струмичкото и Велешкото виногорје. Лозата има средна бујност со умерен пораст на ластарите кои во топлите виногорја на Р.Македонија нормално созреваат. Има висока 'ртливост на поленот и редовно и добро се оплодува. Има висока родност на окцата, со просечен број на гроздови по оставено окце изнесува 0.70. Се одликува со мала родност на окцата во основата на родниот ластар. Спаѓа во групата на високоприносни сорти. Најмногу и одговараат високо стеблени системи и примена на долга резидба со лакови од 10-12 родни окца. Таа е сорта на топла клима. Најдобри резултати дава на средно плодни и умерено влажни почви. На суша е средно издржлива, а има потреба од наводнување и примена на интензивни агротехники и ампелотехнички мерки. Има добар афинитет со речиси

сите подлоги. Според Божиновиќ (2010), оваа сорта калемена на *Rupestris du lot* дава порастресити гроздови и подобра обоеност (жолта) на зрната. Средно е отпорна на пламеница и пепелница, а поголема отпорност на сиво гниење. Поради збиеноста на гроздот, водата од есенските дождови се задржува во просторот помеѓу зрната и предизвикува појава на сиво гниење со што се отежнува можноста за подолго чување во ладилници. На зимски ниски температури е осетлива.

Технолошки карактеристики

Просечната маса на гроздот од сортата бело зимско изнесува 280-350 g, а на зрното 4-5g. Има поволен механички состав на гроздот. Зрната учествуваат со 98% во составот на гроздот. Во составот на зрното месестиот дел учествува со 85%. Зрната се одликуваат со висока транспортабилност, со реакциона цврстина од 2000g, а отпорност на откинување на зрното од дршкичката од 400 g.

Содржината на шеќер во ширата се движи од 170-190 g/l, а на вкупните киселини од 5-6 g/l. Бербата се врши најмалку во два наврата, а одпадокот од пакованото грозје се користи за дестилирање.

Принос по хектар

Високо приносна сорта. Може да се добие и над 25.000 kg/ha при одринско одгледување. Но за подобар квалитет приносот се намалува за сметка на квалитетот преку редуцирање бројот на гроздови по ластар, пинцирање и проредување на гроздовите и др.

Содржината на шеќер во ширата се движи од 170-190 g/l, а на вкупните киселини од 5-6 g/l. Бербата се врши најмалку во два наврата, а одпадокот од пакованото грозје се користи за дестилирање.

Во прилог 2 е дадена листата на производители – добавувачи на Бело зимско грозје.

Оценка и препорака за сортата

Со примена на редовни агротехнички и ампелотехнички мерки, избор на соодветна локација, кај оваа сорта се добива квалитетно грозје, со добра зрелост и можност за подолго чување во ладилник (6-7 месеци). Но сепак, во рамките на популацијата, по пат на селекција потребно е да се издвојат клонови кои ќе имаат подобри технолошки карактеристики.

Сортата Бело зимско произведено во Гевгелиско-валандовското виногорје се одликува со маса на гроздот од 268-365 g. Маса на 100 зрна изнесува 374-480g., а додека маса на едно зрно 3,74-4,80. Гроздот се одликува со поволна структура каде што процентот на тврд остаток (гроздинка, покожица и семки) изнесува 11,37% и се одликува со висок процент на месо од 88,63%. Сортата се одликува со 77,43 % теоретски рандман.

Табела бр.7 Механички состав на грозд и зрно на сорта Бело зимско

Р.Бр.	А.ПРОСЕЧНА ТЕЖИНА НА ГРОЗДОТ	
1	Маса на грозд (g)	268-365
Б. ТЕЖИНА НА 100 ЗРНА/грамови		
1	Маса на 100 зрна (g)	374-480
2	Маса на едно зрно	3,74-4,80

	В. ЗРНО	
1	Процент на покожица	10,11-12,00
2	Процент на семки	2,19-3,82
3	Процент на месо	84,11-87,70

Табела бр.8 Реакциона цврстина на зрното

Р.Бр.	А.ОТПОРНОСТ НА ПРИТИСОК НА ЗРНАТА ВО g/cm²	
1.	Просечно	1892
2.	Максимум	2910
3.	Минимум	1012
	Б.ОТПОРНОСТ НА ОТКИНУВАЊЕ ВО g.	
1.	Просечно	388
2.	Максимум	725
3.	Минимум	156

е.3 Врската помеѓу одредено географското подрачје и карактеристики на производот, за ознака за потекло:

Името на трпезната сорта Бело зимско е поврзано со бојата на грозјето, времето на созревање и можноста за подолго чување како на самата лоза така и во простори со пониска температура и повисока влага (контролирани услови). Грозјето може да остане на лозата подолг период како резултат на топлата и долга есен и благите зими, бидејќи Гевгелиско-валандовското виногорје е под влијание на медитеранската клима која непречено продира од југ. Погодните делувијални, безкарбонатни почви како и делувањето на ветровите Вардарец и Југо го прави виногорјето препознатливо по производството на многу касно стасната сорта Бело зимско како дома така и на надворешните пазарите.

е.4 Врската помеѓу географското подрачје и карактеристики на производот, за географска ознака:

Неприменливо

ж) Назив и адреса на овластените тела кои ја верифицираат соодветноста на производот со елаборатот:

Неприменливо

Датум и место на изработка
15.10.2012, Скопје

Изработил
Интегрирани системи за квалитет ДООЕЛ
бул. Октомвриска Революција 2-1/1, Скопје

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Звонимир Божиновиќ (2010):Ампелографија. Агринет ДОО Скопје.
2. Драган Настев (1985): Ампелографија.Бакар – Бор.
3. Лозов катастар. МЗШВ на Р. Македонија
4. Управа за Хидрометеоролошки работи. МЗШВ на Р. Македонија
5. Податоци од Агрофруктус ДОО Валандово.

6. Dimovska. V, Ivanova. V, Ilieva. V, Sofijanova. E, Kletnikoski, P. (2011): „ The state of table grape varieties in R.Macedonia. “Scientific on-line journal "Science & Technologies" Volume I, Number 6, (30-34). Plant studies Publisher - Union of Scientists - Stara Zagora.
7. Jancović Miodrag A., Mašović Snezana M. (2000): Analiza postupaka za čuvanje stonog grožđa u rashladnim komorama. Acta periodica technologica. Br.31, 231-238

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1.

Лого на компанијата „АГРОФРУКТУС ДОО ВАЛАНДОВО“

ПРИЛОГ 2.

ЛИСТА НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ – ДОБАВУВАЧИ НА БЕЛО ЗИМСКО ГРОЗЈЕ

Р.бр.	Име и презиме	Локација на површината	Насадена површина ha	Просечно производство t
1	Ангов Љубинко	с. Фурка	0,17	2,9
2	Делев Ванчо	с. Фурка	0,2	2,6
3	Стамков Томе	с. Фурка	0,25	4,0
4	Стамков Иле	с. Фурка	0,25	4,0
5	Стојанов Никола	с. Фурка	0,5	7,5
6	Делов Констадин	с. Фурка	0,35	6,0
7	Стојанова Велика	с. Фурка	0,3	4,2
8	Стојанов Перо	с. Фурка	0,2	3,0
9	Илиев Илија	с. Фурка	0,4	4,8
10	Илиев Боро	с. Фурка	0,25	2,0
11	Танев П Васил	с. Фурка	0,2	3,0
12	Танев Ристо	с. Фурка	0,25	2,5
13	Јанчев Ристо	с. Фурка	0,1	1,3
14	Ризов Ванчо	с. Фурка	0,2	2,0
15	Митев Васил	с. Пирава	1	15,0
16	Толев Љубомир	Валандово	0,25	3,5
17	Зафирова Силавана	Валандово	0,2	2,6
18	Танев Боро	Валандово	0,25	3,8
19	Кимов Васе	Валандово	0,2	2,6
20	Тајтаев Васе	Валандово	0,15	1,8
21	Јованов Томе	Валандово	0,25	3,5
22	Попов Наце	Валандово	0,2	3,0
23	Чавдаровски Миле	Валандово	0,2	2,4
24	Горгиев Мите	Валандово	0,1	1,3
25	Лазаров Драги	Валандово	0,15	1,8
26	Буробски Звонко	Валандово	0,25	3,3
27	Исиров Лидо	Валандово	0,25	3,8
28	Димов Васе	Валандово	0,15	2,1
29	Дулгеров Томе	Валандово	0,25	3,5
30	Павлов Ице	Валандово	0,3	3,3
31	Андонов Андон	Валандово	0,15	2,0
32	Занова Дика	Валандово	0,2	2,4
33	Павлов Ристо	Валандово	0,2	2,4
34	Тодоров Ванчо	Валандово	0,25	3,5
35	Павлов Ристо	Валандово	0,3	3,9
36	Дулгеров Тимчо	Валандово	0,25	3,0
37	Рунтов Глигор	Валандово	0,2	3,0
38	Ристов Ацо	Пирава	0,1	1,2
39	Ристов Љубинко	Пирава	0,2	2,6
40	Ристов Драги	Пирава	0,2	3,0
41	Марусков Блазо	Пирава	0,2	2,6
42	Мизоров Боро	Пирава	0,2	2,8
43	Тодоров Боро	Пирава	0,2	2,6
44	Кавадаров Коста	Пирава	0,2	3,0
45	Димов Горги	Пирава	0,1	1,6
46	Гарбаслиев Бранко	Пирава	0,2	2,8
47	Пиндеров Иле	Пирава	0,15	2,0
48	Илиев Костадин	Пирава	0,3	3,9
49	Беловинов Тони	Пирава	0,2	3,0
50	Шумкаров Перо	Удово	0,2	3,0
ВКУПНО			11,77	161,4

ПРИЛОГ 3.

ИЗВОЗНА ДЕКЛАРАЦИЈА

Naziv proizvoda:

Proizvođač:

Godina berbe:

Zemlja porekla:

Sorta

Klasa:

Izvoznik:

Uvoznik:

Proizvedeno:

Uvezeno iz:

BRUTO:

NETO:

BR:

ПРИЛОГ 4.

ПАЛЕТНА ДЕКЛАРАЦИЈА

	ИНТЕРНИ ПРОЦЕДУРИ	Страница 1 од 1
	ПАЛЕТНА ДЕКЛАРАЦИЈА НА МАГАЦИНОТ	Документ: IP 01-02
ПАЛЕТНА ДЕКЛАРАЦИЈА НА МАГАЦИНОТ		
АРТИКАЛ _____	ДОБАВУВАЧ _____	
ДАТУМ НА ВЛЕЗ _____	ШИФРА НА ДОБАВУВАЧОТ _____	
БРУТО _____		
НЕТО _____		
ТАРА _____		
Пополнува ВОДИТЕЛОТ ЗА ПРИЕМ НА РОБАТА ИЛИ ВОДИТЕЛОТ НА МАГАЦИНОТ	ОДГОВОРНО ЛИЦЕ _____	

ПРИЛОГ 5.

ЗАПИСНИК ЗА ПРИЕМ НА РОБА КВАЛИТАТИВЕН

	ИНТЕРНИ ПРОЦЕДУРИ							Страница 1 од 1	
	ЗАПИСНИК ЗА ПРИЕМ НА РОБА КВАЛИТАТИВЕН							Документ: IP 01-01	
Откупен центар Валандово Број на записник Датум на записник Назив на добавувачот Шифра на добавувачот Документ на добавувачот Траснпортно претпријатие Регистрација Состојба на пратката(темп)									
Шифра	Назив	ЈМЈ	Примено	Неприкладна роба	Неприкладно %	ВЕТО Трејдинг	Поврат на робата	Одговара на стандардот	Коментар
ПОТПИС НА ДОБАВУВАЧОТ ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА Marjan Kostadinov Напомена: Производителот со овој потпис потврдува дека во согласност со добрата производителна пракса ги почитувал упатствата за користење ПОПОЛНУВА ТЕХНОЛОГ или ВОДИТЕЛ НА МАГАЦИН									